

Der er et yndigt Syddjursland ...

I det følgende lidt løst og fast ...

- Mols**
- Istiden har givet Mols Bjerger de enestående former, og vore forfædre har på forskellig vis gjort det smukke naturlandskab til et smukt kulturlandskab. ”Gravhøje kroner det ganske land”, digtede Johs. V. Jensen, og han har sikkert også tænkt på Mols Bjerger, hvor de mange gravhøje bærer vidne om menneskenes foretagsomhed i oldtiden. Udover Mols Bjerger forbinder de fleste Mols med den idylliske købstad Ebeltoft, og med egnens indvånere - molboerne - der i folkeviddet ikke levnes overdrevne åndsevner. I 1745 var biskop Peder Hygum på visitats og den pietistisk orienterede teolog karakteriserede bramfrit molboerne som værende mere tåbelige end folk i almindelighed – han talte om en ”lokalt afgrænset folkedumhed ...”. De pragtfulde molbohistorier er dog i vidt omfang vandrehistorier, det gælder fx.kirkeklokken, der sænkedes i vandet; et mærke i båden skulle sikre muligheden for at genfinde stedet. Denne historie findes også i Indien ...
- Andre historier stammer fra egnen omkring Agger. Folkemindesamleren Evald Tang Kristensen bidrog til indsamling af de underfundige beretninger om molboernes adfærd. I kong Valdemars jordebog fra 1231 hedder det ikke Mols, men Mulnæs, navneskiftet synes ikke muligt at tidsfæste. Turistårbogen 1967 (se kildefortegnelsen) rummer en række fine artikler om Mols.
- Nationalpark Mols Bjerger**
- I 2009 indviedes Nationalpark Mols Bjerger. Området dækker en del af det sydlige Djursland med Molslandet i centrum.
- Posekær Stendysse**
- Kært barn har som bekendt mange navne:
Påskær Stendysse
Påskjær Stendysse
Poskær Stenhus
Knebeldyssen
- Det er Danmarks største runddysse, et imponerende bygningsværk, der fungerede som en fælles grav- og kultplads. Der findes forskellige dateringer, men 3300 f. Kr. er der størst enighed om. I en kontroversiel tolkning er stendyssen udlagt som en regulær stenkalendar: dansk geometrisk astronomi for 5000 år siden. Teoriene er besnærende, men forekommer umiddelbart noget vidtrækkende. Se Mystikkens Danmark i kildefortegnelsen. I 1940'erne gennemgik stendyssen en omfattende restaurering.
- Stendyssen er fint beskrevet i en række fagskrifter.

Længe før fredningslovene trådte i kraft, mødte en handelsmand op, han ville købe kampestenene af den daværende lodsejer med henblik på at slå dem til skærver.

Det hedder sig, at sognefogeden hørte om det og nedlagde forbud. Uden et konkret hjemmelsgrundlag tordnede han: *I Kongens navn, jeg forbyder ...* Stendyssen var reddet.

(Jeg mener at have gemt en artikel om hændelsen i mine arkiver).

Slotte og herregårde

På Djursland findes en perlerække af slotte og herregårde, disse er beskrevet fint og flot i faglitteraturen.

Rosenholm Slot er efter min opfattelse et af de fineste slotte i Danmark. Det er værd at fremhæve bl.a. møblement og bogsamling, originalt og enestående.

Chr. d. 10 var ofte gæst på slottet, og da Århus Universitet indviedes i 1933, var kongen inviteret med. Han var ikke tilfreds med arkitekturen og prikkede arkitekten C.F. Møller på skulderen med en bemærkning om, at han nok burde have kigget lidt mere på de danske slotte og herregårde, herunder Rosenholm Slot, da han slog stregerne til universitetet – kongen havde ikke forståelse for den fremadstormende funktionalisme.

En særlig omstændighed omkring Rugård bør også nævnes, den gemmer på en grim historie:

Jørgen Arenfeldt overtog godset i 1682 og var en ivrig heksejæger.

Han så hekse overalt, og blot den mindste mistanke om, at kvinden var en heks, fik ham til at kaste hende i fængsel og underkaste tortur.

Hvis hun ikke straks indrømmede sin skyld, blev hun kastet i voldgraven, og hvis hun flød ovenpå, var hun en rigtig heks - hvis hun led druknedøden, var hun uskyldig ...

Denne Arenfeldt blev senere dømt i højesteret pga. af sin emsige heksejagt, han fik en bøde og blev frataget retten til at jage hekse.

Kalø

Kalø og Djursland – to forbundne kar.

Efter nedbrydningen af Kalø Slot i 1600-tallet blev avlsbygningerne flyttet til den nuværende placering øst for Rønde by.

I 1825 overtog den hamborgensiske købmandsfamilie, von Jenisch, Kalø, og godset forblev i familiens eje indtil 1945, hvor al tysk ejendom konfiskeredes til fordel for staten.

Von Jenisch lod arkitekten Hack Kampmann forestå istandsættelsen af godsets hovedbygning samt opførelse af Thyrahytten og Jagtslottet (1899), Sidstnævnte er et af den tids fineste bygningsværker.

Fra Jagtslottet er der en formidabel udsigt over Kalø Vig og Mols, bygningen tjener i dag som kontorbygning for bl.a. Århus Universitet.

Jeg foreslog for nogle år siden, at man i stedet gjorde bygningen til et center med udstilling, mødelokaler, café m.m., men ideen vandt ikke gehør.

Den fremsynede godsejer lod tillige Hack Kampmann forestå opførelsen af arbejderboligen ved dæmningen ud til Kalø Slotsruin. Det var faktisk Danmarks første sociale boligbyggeri – skabt af en højremand; bygherren var af den opfattelse, at den gode arbejdskraft på landet fordrede gode boliger, og med gode boliger kunne man fastholde de gode arbejdere – så de ikke lod sig friste af byernes tilbud – eller i værste fald udvandrede til Amerika.

I ladebygningen, Karlsladen, opført i 1727, er der for nogle år siden indrettet besøgscenter, hvortil nogle turister finder vej.

Kalø opr. Kalvø (I flere ældre skrifter er jeg stødt på formen Callö).
Rønde-gyden deler de to skove: Hestehaveskoven og Kohaveskoven.
Vest for Hestehaveskoven ligger Følle:
Bemærk ordspillet: Til hest hører føl - til ko hører kalv.

Kalø Slotsruin

Bygningsværket er på fremragende vis skildret i en række fagskrifter.
Opførelsen tilskrives Kong Erik Menved i 1313, men formentlig har der forinden været et voldsted.
Slottet blev nedrevet i 1600-tallet, og brugbare mursten blev fragtet dels til Rosenholm og brugt til opførelse af Rosenholm Slot, dels til København, hvor de fandt anvendelse ved opførelsen af Charlottenborg (bagmure og skillevægge).
På egnen hed det før i tiden:
Rosenholm den røde lagde Kalø øde.
En marinearkæolog fortalte mig, at han og et par kolleger har dykket ved halvøens østlige del og fundet en række stolpehuller – rester fra en mole formentlig opført i forbindelse med bortsejling af murstenene fra nedbrydningen.
I årene efter var det ikke ualmindeligt, at folk fra lokalområdet hentede mursten ude fra slotsruinen til brug for fx udskiftning af tavlet i bindingsværket.
Under besættelsen i 1940'erne havde tyskerne fået øje på tårnet og ønskede at gøre brug af det som mål for prøveskydning af kanoner. Det lykkedes myndigheder at forpurre planerne under henvisning til, at ruinen var fredet.
I 2016 er der i tårnet opført et udsigtstårn i en let konstruktion.
Opførelsen har givet anledning til betydelig kritik.

Ebeltoft

Hovedstaden på Mols.
I lidt ældre skrifter støder man på formen Æbeltoft.
I 1866 etableredes regelmæssig dampskibsforbindelse mellem Ebeltoft og København. Nogle passagerer klagede over den ringe komfort om bord og over søsygens kvaler, men fik brutalt besked på at tie – ellers kunne de blive sat af ...
I årene 1874 – 1935 var der nogenlunde fast skibsforbindelse mellem Ebeltoft og Århus.

I 1901 oprettedes en privatbane mellem Trustrup og Ebeltoft. Den blev nedlagt i slutningen af 1960'erne.

Gæve vikinger, nogle fra Ebeltoft, drog til bl. Frankrig – og mange blev der. I Normandiet finder man byen Appetot – ifølge sprogækvilibristen er det Ebeltoft i en forfransket form.
Landskabet her kan med lidt god vilje minde om Mols – dog er bakkerne mere langstrakte, boniteten bedre, klimaet lunere – og der har åbenbart været brugbare kvinder til stede; i hvert fald valgte molboerne at blive der.
For en del år siden berejste jeg Normandiet, men lokaliteten Appetot nåede jeg ikke at opspore – det må vente til næste gang, jeg gæster den egn.

I juli 1938 havde Ebeltoft besøg af en særlig kaliber:
Hermann Göring gæstede Djurslands kyster med sin motorjagt Carina II. Det forlyder, at han ikke gik i land, men lod båden ankre op ude på Ebeltoft Vig og derfra iagttog de syddjurslandske herligheder.

Jacob Vedsted har skrevet en række udmærkede artikler/bøger om Ebeltoft. Se kildefortegnelsen.

- Knebel (opr. Knudbylli) Obelisken i byens nordside illustrerer fire af de mest kendte molbohistorier. Til de mere prominente besøgende i Knebel regnes filosofen Søren Kierkegaard, der i 1840 under sin Jyllandsrejse aflagde pastor Boesen i Knebel Præstegård besøg. Pastoren viste ham rundt på egnen, bl.a. Mols Bjerge og Kalø Slotsruin og beklagede sig over molboerne, som foretrak at spille hasard og drikke brændevin i stedet for at gå i kirke. En af pastor Boesen senere efterfølgere i Knebel Præstegård var Paul Christian Seidelin; i 1974 udgav han sammen med ægtefællen, Anna Sophie Seidelin, en nyoversættelse af Det nye Testamente.
- Lidt uden for Knebel opstod et lille bysamfund, da man sidst i 1800-tallet etablerede en anløbsbro. (Knebel Bro).
- Jernhatten På Djurslands østkyst finder man Jernhatten, et markant udsigtspunkt 49 meter over havet. Solen rammer terrænet i en særlig vinkel, som muliggør en rig vegetation, bl.a. findes planter, som ellers er hjemhørende på mere sydlige breddegrader.
- Hjelm Fyrtårnet på Hjelm er - respektløst - opført på resterne af Marsk Stigs borg fra 1200-tallet, men i øvrigt fint beskrevet i bogen LYS LANGS KYSTEN. Se kildefortegnelsen. Jacob Vedsted har også haft kig på øen Hjelm, jeg erindrer et foredrag, hvor han fortalte om øen som centrum for kongens hesteopdræt, om ret jeg husker, er det i 1600-tallet. Så sent som i 1950'erne afgik der en gang om ugen postbåd fra Ebeltoft til Hjelm. Øen er i dag ubeboet og i privat eje.
- Helgenæs Den lange tange, kaldet Draget, forbinder Helgenæs med det resterende Djursland. Beboerne på Helgenæs er helboere – de vil under ingen omstændigheder kaldes molboer. Engang – formentlig af Marsk Stig – opførtes midt på Draget den såkaldte Dragsmur, i dag en række kampesten, der ligger synlige i terrænet. Der er formentlig tale om enten et forsvarsværk eller et vildtbanehegn.
- I 1300-tallet sejlede træ fra Helgenæs til København. Transport søvejs fra Helgenæs var nemmere end landtransport fra Nordsjælland.
- Helgenæs krones af Ellemandsbjerget, som jeg kan ane fra min opholdsstue. Ifølge Saxo var det ved Helgenæs, at Harald Blåtand kæmpede mod sin søn Svend Tveskæg, der ønskede at bemægtige sig tronen. De sloges en hel dag, de var jævnbyrdige, men hen under aften enedes de om en våbenhvile. Saxo skrev jo på latin, og ifølge Grundtvigs oversættelse fra 1818 gik Harald ind i noget buskads ”i en vis forretning” - i Winkel Horns oversættelse 80 år senere hedder det, at Harald gik ind i noget buskads ”for at forrette sin nødtørft”. (Ak ja, I kære oversættere ...).
- Ved Draget finder man General Ryes skanser fra treårskrigen 1848-1850, på sydspidsen *Sletterhage fyr* og på østsiden *Tyskertårnet*.
- Treårskrigen Min oldefar (på min fars side) deltog i treårskrigen (Jeg har arvet hans krigsmedalje). Som bekendt lod General Rye Røndebakken befæste, bl.a. anlagde han

løbegrave og kanonstillinger - han var klar til at give fjenden en varm modtagelse.

I 1995 havde jeg et projekt på Røndebakken (Bjerg Thomsens Vej), jordbundsprøverne var fine, og byggeriet blev påbegyndt. Imidlertid var der en lunke inde i byggefeltet, der var "blød jord" i ned til et par meters dybde, muld og gult ler sammenblandet, uden al tvivl en tilkastet løbegrav. Jeg rodede en del i jorden, men fandt dog ikke fragmenter af nogen art, der kunne pege på soldaternes tilstedeværelse.

Sletterhage fyr	<p>Det 16 meter høje fyrtårn er opført i 1893 for at støtte sejladserne til Århus Havn.</p> <p>I 1979 blev fyret automatiseret, og i 2005 lod Farvandsdirektoratet fyrtårnet med tilhørende bygninger afhænde, men senere er anlægget dog generhvervet af staten.</p> <p>Under den kolde krig havde SOK en observationspost ved fyret.</p>
Fyrtårne i øvrigt	<p>Gjerrild, Fornæs, Anholt (Norrdjurs Kommune)</p> <p>Sletterhage, Hjelm (Syddjurs Kommune)</p> <p>Fyrtårnene er nærmere beskrevet i bogen LYS LANGS KYSTEN (se kildefortegnelsen)</p>
Tyskertårnet	<p>En betonkonstruktion opført af tyskerne under Anden Verdenskrig. Anvendtes som radarstation.</p> <p>Fra tårnet er der en fantastisk udsigt; i klart vejr kan man se til fx Samsø og Tunø og Sjælland.</p>
Kalkovnene i Birkesig (nord for Ebeltoft)	<p>Allerede i middelalderen transporteredes kalk fra Birkesig til bl.a. Kalø Slot, Øm Kloster og Valdemarsmuren på Dannevirke.</p> <p>Sidst jeg var på stedet, var de gamle kalkovne - trods restaureringen i 2002 - i en sørgelig forfatning, manglen på vedligehold var mere end synlig.</p>
Kong Hans' lade (Feldballe)	<p>Laden, der kan dateres til begyndelsen af 1500-tallet, er opført i svært bindingsværk på en kælder af svære kampestensmure. Overbygningen af bindingsværk skal efter traditionen være tilflyttet fra Møllerup.</p> <p>Ladebygningen hører til Feldballe Præstegård og er blevet opfattet som et "barfred" eller et gæstehus, hvor kongen kunne tage ophold på sine rejser. Ifølge overleveringen har kong Hans overnattet i laden, deraf navnet Kong Hans' lade.</p>
Kolind	<p>I lidt ældre skrifter benævnt Colind.</p> <p>Midt på Djursland ligger byen Kolind - navnet er formentlig afledt af ordet <i>kold</i>, i lighed med det nærliggende Kolstrup som et udslag af vejrgudernes umilde luftstrømme, der undertiden bevirker, at temperaturen lokalt er mærkbart lavere end mange andre steder.</p>
Kolind Bro	<p>Lidt uden for Kolind – mod vest – ligger Kolindbro, og hvor vejen deler sig mod Koed og Vedø fandtes i sin tid den gamle færgelade; med udtørringen af sundet var den pludselig beliggende inde i landet.</p> <p>Ifølge annalerne var der tale om en markant bygning i bindingsværk, der med udtørringen af sundet mistede sin aktualitet, og pietetsløse folk lod den blot forfalde for til sidst at lade den nedrive.</p> <p>Før udtørringen fandtes en lille havn med anløbsbro, hvor småbåde kunne losse tømmer m.m. og returnere med landbrugsprodukter til købmændene i Grenå.</p> <p>Man medtog også passagerer, det fordrede dog tålmodighed, da bådene på</p>

turen til Grenå lagde ind ved Sivested og Fannerup.
I midten af 1800-tallet sejlede i regulær rutefart mellem Kolind og Grenå.
Ved voldsomme tøbrud er dele af den udtørrede sø ved Kolindbro stærkt vandlidende, og man kan da fornemme, hvor søen havde sit leje.
Jeg har afsøgt området omkring Kolindbro for at finde rester af mole og havn – men indtil videre forgæves.

Kolindsund

Historien er fantastisk.

Når jeg kører gennem Skiffard tænker jeg på stednavnets oldnordiske oprindelse: *Skibsoverfartssted*.

På nordsiden finder man lokaliteten *Sivested Odde*. For nogle år siden afsøgte jeg stedet og fandt nogle molesten, ifølge de gamle på egnen var en sejlads på sundet undertiden en del af søndagsunderholdningen, og båden lagde til ved molen på Sivested Odde, et yndet udflugtsmål.

Oprindelig var sundet en fjord (som Randers Fjord, Mariager Fjord osv.), men i renæssancen opstod en voldsom sandfygning, og fjordmundingen ved Grenå føg til, hvorefter Kolindsund (eller Djursåen som den oprindelig hed) omdannedes til en (lavvandet) sø.

I 1872-1880 udtørredes søen, et projekt, der viste sig langt mere kompliceret end oprindelig antaget.

I 1875 tilkaldtes *Dalgas*, som gav en række anvisninger på, hvordan arbejdet efter hans opfattelse burde gribes an.

Min oldefar (på min mors side) havde en entreprise i forbindelse med udtørringen, det lykkedes ham at sætte størstedelen af sin formue over styr – ved starten ejede han 125 spand heste - ved slutningen var der kun 25 spand tilbage - et mærkbart tab.

På sundet var der fragt- og passagersejlads, indtil udtørringen fandt sted, man sejlede korn fra Kolind til Grenå – og fik tømmer med retur.

Ved Fannerup møder man det første pumpeanlæg, vandet løftes adskillige meter for i mageligt tempo at flyde videre til Enslev, hvor det får endnu et løft.

Ved udtørringen etableredes tre kanaler: Nordkanalen, Midterkanalen og Sydkanalen. Kanalerne fungerer som recipient for et utal af vandløb, grøfter og drænledninger; fx Nimtofte Å, også kaldet Mølleåen (200 meter løber gennem mit areal i Nimtofte), der har sit udspring i Ramten Sø og Dystrup Sø.

Nordkanalen udtrykker på nogle strækninger ren idyl.

Der er etableret en forening, der arbejder for en retablering af søen.

Engang var jeg også tilhænger af en retablering, men det er jeg ikke mere; jeg har måttet erkende, at sagen er mere kompliceret end som så. Dog er der flere forhold, som taler for at lade den mest vandlidende del oversvømme, koten er her minus 3, og tørholdelse vil, eftersom den gamle søbund vedblivende sætter sig, ad åre volde betydelige vanskeligheder.

Ved Fannerup er der indrettet en beskeden rasteplass, og for en del år siden lykkedes det mig at overtale kommune og amt til at opsætte en tavle med information om Kolindsunds historie.

I vikingetiden udkæmpedes et større slag på sundet (1060). De danske vikinger anført af Svend Estridsen kæmpede mod de norske vikinger anført af Harald Hårderåde. Nordmændene var i offensiven, de danske vikinger kastede sig i vandet, de foretrak druknedøden frem for det, der måtte være værre, nemlig et norsk fangenskab. (Virkeligheden har nok været, at sundet var lavvandet, de har kunnet vade i land og stikke af).

Den danske konge Svend Grathe sejlede over Kattegat og op ad Kolindsund (Djursåen) i 1157 og gik i land i Kolind. Her fik han friske heste, og med sit følge fortsatte han til Grathe Hede (mellem Viborg og Silkeborg), hvor han faldt i kampen mod Valdemar (Valdemar den store). Slaget gav ham navnet Svend Grathe.

I 1861 gæstede den oldsagsinteresserede konge, Frederik d. 7 sammen med grevinde Danner, Kolindsund, idet kongen ville undersøge ”nogle såkaldte køkkenmøddinger”.

Kongen informeredes om det planlagte udtørningsprojekt, og blev efterfølgende budt på en bedre frokost. Grundet frokostens længde og drøjde måtte kongen opgive udgravningsarbejdet og nøjedes med at kaste et blik på nogle skaldynger.

Nogle gamle på egnen hævder, at kongen lod et par kvikke bønderkarle svinge skovle og spader og selv nøjedes med at iagttage arbejdet fra en i hast fremskaffet lænestol.

- Præstegårdsladen i Nimtofte Danmarks formentlig ældste landbrugsbygning. Døroverliggeren fortæller, at bygningen er fra 1599, eller måske er det 1592, det er svært at læse det sidste tal. Hvis det rigtige årstal er 1592, er det Danmarks ældste landbrugsbygning; den var i brug indtil 1990. Siden har sognepræsten indrettet Danmarks mindste landbrugsmuseum i bygningen, og præsten fungerer som museumsdirektør, kustode, rengøringsassistent og skraldemand.
- Tørvemoser Overalt på Djursland er der rige forekomster af tørv. Under Anden Verdenskrig - og i årene umiddelbart derefter - blev der gravet store mængder tørv over alt på Djursland. I beskedent omfang fragtedes også tørv til Nappedam, hvorfra de udskibedes til Samsø, et af de få steder i Danmark, hvor der ikke findes forekomster af tørv. (Tørvegravningen og briketfremstillingen er omdrejningspunktet i min dokumentariske roman TØRVEKONGEN, og den heri anførte beskrivelse af transporten af tørv fra Nappedam til Samsø er autentisk – navnet på skippers medhjælper og skibets navn er uændret).
- Følle By Poul Henning Reiths, en af mine gode venner, har ejet Følle Købmandsgård i en længere årrække. Købmandsgården har en særlig historie, som PH meget gerne vil videregive, se nærmere under kontaktpersoner.
- Rønde Kro Den gamle kro på Molsvej i Rønde. Efter en nærmere research fandt jeg den bevaringsværdig, men mit forslag herom blev pure afvist af kommunen. Jeg havde den på julemærket for nogle år siden, uheldigvis brændte den kort tid efter. Den blev ikke genopbygget, i stedet er der opført et ordinært parcelhus. Kroen var den sidste nogenlunde originale bygning i Rønde by. Det hed sig i øvrigt, at tilladelsen til at skænke spiritus (1800-tallet) var betinget af, at bønderkarle ikke fik lov at fylde sig med brændevin ... John Petersen (nævnt som kontaktperson) er velinformet om kroens historie.
- Accisebod I Ryomgård (byen hed oprindeligt blot Ryom) ligger en velbevaret accisebod. Det beskedne hus bærer i dag navnet ”Bomhuset” - meget betegnende for

husets tidligere funktion.

Kirker

Kirkerne på Djursland findes beskrevet i lang række udmærkede fagbøger. Det er værd at fremhæve *styltetårnet*, som er et karakteristisk træk for kirkerne på Djursland. Styltetårnet er et smalt tårn åben til den ene side, og afsluttet foroven med en rundbue. Smukt, enkelt og elegant.

Findes i Dråby Kirke, Ebdrup Kirke, Egens Kirke m.fl.

Under den store restaureringsbølge i 1880'erne blev mange styltetårne tilmuret – man var af den opfattelse, at det virkede fattigt, når der ikke var murværk på tårnets fjerde side ...

Eksempler på tilmurede styltetårne er Bregnet Kirke og Nimtofte Kirke, hvor man i dag kan ane murskellet fra tilmuringen.

Ginnerup kirke ligger tæt ved Kolindsund og før udtørringen var kirkens hvidkalkede tårn et vigtigt sømærke i diset og taget vejr.

En lille interessant kirke, som sjældent levnes megen opmærksomhed, er Skt. Mikael's kirke i Pindstrup.

Kirken opførtes af de mange polakker, der kom til egnen i 1920'erne for at arbejde med tørvegravning ved Pindstrup Mosebrug.

Der var tale om en polsk koloni, og de dannede i 1929 en forening med det primære formål, at opføre en kirke, hvor de kunne holde katolsk messe.

Direktør La Cour på mosebruget skænkede alt tømmeret og med frivillig arbejdskraft lykkedes det at få kirken opført, og den blev indviet i 1930.

Kirken benyttes flittigt af de mange efterkommere, de mange polske efternavne vidner om en temmelig storstilet indvandring.

Rolsø kirke, også betegnet som Rolsø Ødekirke, stammer fra middelalderen. I 1400-tallet blev kirken udvidet, og der opførtes et *styltetårn* (som skikken var på egnen) og et våbenhus, men da Rolsø by blev nedlagt i 1696, blev kirken dog stående. Derefter blev Vrinner's hovedbyen, og efterhånden fandt man det ubekvem med de to kilometer mellem Vrinner's og Rolsø kirke; hvorpå kirken blev nedrevet, og i 1907 opførtes en ny i Vrinner's. Tilbage i Rolsø står våbenhuset, kirkegården er intakt, og den er fortsat i brug.

Kirken i Sjørup

Kirken blev nedbrudt – formentlig i 1600-tallet.

Jeg har lokaliseret stedet for nogle år siden, grunden er overpløjet, men i vegetationen kunne jeg ane bygningens kontur.

Det er pt. ikke lykkedes mig at opdrive nærmere viden om den kirke.

Missionen

Vilhelm Beck var præst i Ørum-Ginnerup sogne 1866 – 1874.

Han var medstifter af *Kirkelig forening for den indre mission i Danmark*, som i 1869 brød med grundtvigianerne.

Årene på Djursland satte dybe spor, de mange missionshuse bærer vidne herom; der gik et åndens vejr – eller uvejr som mange hævdede – over egnen.

Både Rønde Højskole og Rønde Kursus (nu Rønde Gymnasium) har indtil for nogle få år siden haft stærk tilknytning til Indre Mission.

Rønde Kursus havde en klassisk sproglig linie, målet var, at studenterne skulle fortsætte på universitetet, på det teologiske fakultet, de skulle være præster, de skulle ud at forkynde ...

Orla Møller (1916-1979). Præst, kirkeminister m.m. stammede fra Feldballe, og blev student fra Rønde Kursus.

Harald Søbye (1908-2000). Præst, kendt som provopræsten fra Blovstrød og ungdomsoprørets bedstefar, var ligeledes student fra Rønde Kursus,

Rønde blev en af missionens højborge (jeg husker det med gru fra min barndom i Rønde). Da det første missionshus blev opført, var Vilhelm Beck og fru Nina med ved indvielsen.

Missionen vandt frem, missionshuset blev for småt, og i 1954 opførtes et nyt og større missionshus – som senere er blevet for stort og derpå delvis ombygget til beboelse.

En værre skæbne har adskillige missionshuse måttet lide, fx er missionshuset i Vrinners blevet til et beboerhus (ifølge en tinglyst klausul må der i huset ikke nydes berusende drikkevarer), og i Nimtofte er missionshuset ombygget til lejligheder.

I Bjødstrup er missionshuset indrettet til autoværksted; ifølge salgsvilkårene må der ikke nydes alkohol eller på anden måde føres et udsvævende liv i huset.

Det første missionshus i Rønde blev afhændet til den lokale rutebilejer og tjente i mange år som garage og lagerrum. De naive tegninger forblev som pryd på væggene, og rutebilejeren måtte tåle en bestemmelse om, at chaufførerne gerne måtte have frokoststue i huset, dog måtte de ikke nyde en pilsner til madpakken.

For en snes år siden blev huset nedrevet til fordel for en større parkeringsplads.

Højskoler

En del af højskolernes historie er interessant:

Nimtofte Højskole. I drift 1852 – 1863. Bygningerne er for længst revet ned, og på grunden er der efterfølgende opført en bygning, der rummer henholdsvis en udstilling med granitprodukter samt en beboelse.

Højskolen var lidt speciel, eftersom man havde en eksamensafdeling, hvor ”flinke karle og piger” kunne indstille sig til en prøve, der kunne skaffe dem adgang til lærerseminariet.

Højskoledriften blev indstillet i 1863, da elevgrundlaget grundet mobiliseringen ikke længere var til stede, og ved freden i 1864 var landet så forarmet, at man ikke fandt grundlag for at retablere driften.

Feldballe Højskole i 1800-tallet. (herom ved jeg stort set intet)

Fredensbo i Mørke. Jeg ved meget lidt om den højskole. Omkring 1920 var der i hvert fald højskoledrift på stedet, senere blev højskolen nedlagt og i bygningerne indrettedes hvilehjem.

I 1980'erne opførtes en betydelig tilbygning, men en del år senere blev hvilehjemmet nedlagt, og bygningerne anvendtes derefter til flygtninge.

Bygningerne er siden lagt øde af en brand, og i dag er grunden ryddet.

Jeg erindrer en avisartikel fra 1960'erne, hvor tre aldrende kvinder boede på hvilehjemmet, de havde også boet der en vinter omkring 1920, hvor de var højskolelever ...

Djurslands Folkehøjskole. Lyngby v. Grenå.

Opr. lærerseminarium i 1800-tallet – for *15 subjekter af bondestanden* pr. årgang, senere folkehøjskole indtil ca. 1947, da en vejforlægning medførte nedrivning af en del af bygningerne.

Folkemindesamleren *Evald Tang Kristensen* havde lærereksamen herfra. Det menes, at han under sit ophold på egnen fik nys om de såkaldte molbohistorier.

Seminaristerne sejlede om søndagen over sundet til Ginnerup kirke, hvor

Vilhelm Beck var præst. Båden blev venligt betegnet som "Bekkasinen". I dag er de tilbageværende bygninger i Lyngby indrettet som flygtningelejr. Skolen flyttedes i 1947 til Kalø Vig v. Rønde og fik navnet Kalø Landboskole, senere suppleret med Sproghøjskolen, i dag **Kalø Landbrugsskole** med fokus på økologi.

Højskole i Ebeltoft. Der har været drevet en højskole i Ebeltoft, men jeg har pt. intet materiale herom.

Af andre højskoler kan nævnes **Rønde Højskole** (oprettet i 1894, under Indre Mission 1897), **Den Europæiske Filmhøjskole**, (oprettet i 1993), Ebeltoft.

Nappedam

Nappedam Ladeplads – eller som det tidligere hed på egnen: Dampskibsbroen.

Der har været en del sejlads fra Nappedam; i 1950'erne betjente moleanlægget årligt omkring 50 små fragtskibe (havets husmænd), der lossede korn og foderstoffer – og medtog fx kampesten retur, undertiden til Lübeck.

Toldvæsenet havde en fast ansat kontrollør med tjenestebolig nær molen.

I mellemkrigsårene var der passagersejlads fra Nappedam til Århus.

I dag er der indrettet en større lystbådehavn på stedet.

Skødshoved Bro

Rutesejladsen Skødshoved-Århus er værd at nævne.

Skødshoved Bro blev anlagt omkring år 1900 og har haft stor betydning for transport af bl.a. korn fra Mols til Århus.

"Skødshoved", i dag et veteranskib, har besejlet Århusbugten siden 1907 med gods, passagerer og post, en såkaldt pakkebåd. I dag anvendes båden til sejlads med turister.

Siden 1981 har anlægget til Skødshoved tjent som lystbådehavn.

Med jævne mellemrum luftes ideen om at retablere rutesejlads mellem Århus og Skødshoved, dels er der mange, der pendler fra Mols til Århus, dels er der mange turister, som gerne vil opleve en tur på Århusbugten.

Gjerrildbanen

Etableret i 1911 og nedlagt i 1956. Privatbane, der gik fra Ryomgård gennem Nimtofte, til Tranehuse og Gjerrild.

Den oprindelige plan var, at banen skulle fortsætte til Grenå, men købmændene i Grenå satte sig imod, de var bange for at miste omsætning. Endestationen blev således Gjerrild, deraf navnet Gjerrildbanen.

Kort tid efter fandt købmændene dog ud af, at banen indebar muligheder for øget omsætning, og banen blev derpå forlænget til Grenå.

Jeg ejer ca. 200 meter at jernbanen – men desværre uden skinner og sveller. Gennem 25 år har jeg sammen med andre arbejdet på en fredning af det nedlagte jernbanenet, det lykkedes for nogle få år siden, og nu er en væsentlig del omdannet til natursti (Gjerrildbanestien) – desværre delvis ødelagt en golfbane.

(En anmelder mener, at den historie er livligt beskrevet i min seneste roman TILSTANDSRAPPORT).

Tirstrup Lufthavn

Anlagt af tyskerne under Anden Verdenskrig.

Oprindelig havde tyskerne planer om at anlægge flyvepladsen lidt længere mod sydøst - nær Fuglslev, men planerne ændredes til fordel for den nuværende placering. Det er de tyske ingeniørers planer, der er grundlaget for nutidens beflyvning af lufthavnen.

Flyvepladsen blev anlagt på et ret sent tidspunkt og nåede ikke at få nogen større betydning for tyskernes krig.

Terminalbygningen nær Feldballe opførtes i 1950'erne, og afløstes i

1970'erne af ny og meget større bygning, der opførtes nogle kilometer længere mod øst.

I 1980'erne lod NATO opføre en række hangarer til brug for jagerfly, men nogle få år senere blev lufthavnen taget ud af drift som militær lufthavn. I dag betjener lufthavnen alene civil trafik, og politikernes skiftende udmeldinger om lufthavnens fremtid har givet anledning til en voldsom debat. Fra mange sider er der ønske om anlæg af en ny storlufthavn nær Århus, men for kort tid siden har man – på grundlag af en række undersøgelser – besluttet, at lufthavnen bør forblive på stedet.

Molslinien

Etableret i 1966.

I mange år en populær færgerute mellem Ebeltoft og Sjællands Odde.

Planerne havde været længe undervejs, allerede i 1870'erne havde man talt om en færgeforbindelse mellem Ebeltoft og Sjællands Odde.

I de senere år er sejladsen fra Ebeltoft reduceret kraftigt til fordel for Århus, og en lukning af færgelejet i Ebeltoft må imødeses inden længe.

Arkitekter

Egil Fischer (1878-1963). Arkitekt, byplanlægger og maler.

Mest kendt for projektet til ferieområdet ved Femmøller Strand med Molskroen (1923) og de pittoreske sommerhuse, det første byplanlagte ferieområde i Danmark.

Forestod opførelsen af flere villaer til Landsudstillingen i Århus i 1909, og udarbejdede tillige en byplan for Ebeltoft (1941).

Hack Kampmann (1856-1920). Professor og kgl. bygningsinspektør.

Født i Ebeltoft. Han er arkitekten bag bl.a. Marselisborg Slot, Århus Teater – og i Syddjurs Kommune har han forestået opførelsen af Ebeltoft Toldkammer og Amtsstue (1921), nu Glasmuseum samt Hornslet Ting- og Arresthus (1910), nu bibliotek.

Han var endvidere arkitekt for von Jenisch på Kalø Gods, og forestod bl.a. restaureringen af hovedbygningen, arbejderboligen nær Kalø Slotsruin m.m. Jeg fandt i sin tid tegningerne i ”Architekten” (fra 1897), den er trods uheldige istandsættelsesarbejder, velbevaret; jeg har i sin tid foreslået den fredet, men det blev afvist af kommunen.

Anton Rosen (1859-1928)

Arkitekten bag Landsudstillingen i Århus i 1909 og mange andre fine ting (bl.a. Palace Hotel på Rådhuspladsen i København, der regnes for hans hovedværk).

I 1918 forestod han ombygning og opførelse af en ny fløj i to etager på gården ”Vedø” - en gammel væbnergård - der ligger på kanten af Kolindsund.

Enrico Dalgas

Dalgas blev i 1875 tilkaldt som rådgiver under udtørringen af Kolindsund, og rejste en betydelig kritik af de udførte arbejder. I 1881 var der atter bud efter ham, da man planlagde anlæggelsen af Knebel plantage.

Gustav Wied

Forfatterskabet er kendt af de fleste. Gustav Wieds far gik fallit med sit lille gods på Lolland, og Gustav Wieds ældre bror måtte lægge navn til farens køb af gården ”Havmøllegården” i Holme v. Ebeltoft (i Livsens Ondskab kendt som ”Møllegården”). Jeg restaurerede for nogle år siden en ejendom i nærheden, med megen god vilje kan man se, at enkelte detaljer fra beskrivelsen af ”Møllegården” er identiske med ”Havmøllegården” ved Ebeltoft.

Gustav Wied yndede at sidde på en beværtning inde i Ebeltoft; herfra

iagttag han folkelivet ude på gaden, bønder i vadmelstøj osv., i hans verden var det halvoriginaler (molboer), der var kommet til staden ... han brugte dem undertiden som forlæg i sine folkelivsskildringer.

- Gustav Wasa
Han sad fange på Kalø; fange er dog så meget sagt. Han var nærmere på en slags tålt ophold ... og kunne om dagen færdes frit i omegnen, han gav sit æresord på, at han til aften ville vende tilbage til Kalø Slot.
Æresordet svigtede han dog – det er herpå Sveriges nyere historie er grundet, ej sød sød musik i en svenskers øre, men det er virkeligheden.
Gustav Wasa forlod Kalø til fods – efter sigende – gennem Hestehaveskoven, over markerne til Ugelbølle, op gennem bakkerne – nu Gåsebakken og Solbakken, det er der, hvor jeg bor - og videre frem.
Den senere konge af Sverige har formentlig trasket hen over min forholdsvis nyslåede græsplæne ... jeg kan næsten ane fodsporene ...
- Ludvig Holberg
”Julestuen” er henlagt til Ebeltoft.
Det er ikke afviseligt, at Holberg kan have besøgt Ebeltoft. På hans tid herskede en livlig sejlads med korn fra Ebeltoft til Bergen, hvorfra Holberg stammede. Sejladsen er undertiden gået via København, og det holdes for troligt, at Holberg, der jævnligt gæstede sin fødeby, i den forbindelse har aflagt Ebeltoft besøg.
- Carit Etlar
Pseudonym for Johan Carl Cristian Brosbøll (1816 – 1900).
Forfatterskabet omfatter bl.a. ”Fangen på Kalø.” (1872), en beretning fra en af mange krige mellem Danmark og Sverige.
Den folkelige forfatter er blevet meget udskældt, dog ikke altid med rette.
Jeg læste bogen som knægt, jeg vil genlæse den, når ugen med de to mandage sniger sig forbi.
- Johs. Helms
Johs. Helms var begejstret for Djursland; det var under en sejlads langs Djurslands kyst han blev inspireret til at skrive ”Jeg elsker de grønne lunde”.
- Kunstmalere
C.W. Eckersberg (1783-1853).
Formentlig den første kunstner, der har malet billeder af Mols.
”Søstykke med øen Hjelm og den jyske kyst” 1827-45.
Maleriet viser en del af kysten og øen Hjelm. Nivaagaards Malerisamling.

Janus la Cour (1837-1909)
Mange motiver fra Mols.
Jeg vil fremhæve ”Regnfuld sommerdag ved stranden”. Statens Museum for Kunst. Motivet er hentet fra Kalø Vig.
Af andre motiver kan nævnes følgende:
Udsigt mod Helgenæs, Aarhus Kunstmuseum (i dag Aros).
Dråby Sø med Dråby Kirke. Privat eje.
Helgenæs. Privat eje.
Strand med store sten, Helgenæs. 1876. Privat eje.

Carl Østerbye
Sommerlandskab. Helgenæs. 1939. Statens Museum for kunst.
- Den sorte hund
Sagnet om ”Den sorte hund” er ikke til at komme udenom – og det firbenede væsen ser ikke så nøje på kommunegrænsen ...
Den er af ubestemmelig race, sort med gule øjne og busket hale.
Den bor i Sekshøje vest for Ginnerup, hvor den ruger over en skjult skat.
Hver aften klokken elleve drager den vestpå mod Helligbjerget i Viborg,

hvor den skal være fremme klokken tolv, men undervejs har den en række svinkeærinder, den følger længst forsvundne veje og stier, den har forkærlighed for bavnehøje og galgebakker, ikke altid følger den samme rute.

Den kan varsle en beboers dødsfald, især hvis den pågældende har ført et ukristeligt levned eller forskrevet sig direkte til fanden selv.

I Nimtofte vender den inde i præstegårdsladen, der er i dag et hul i døren, så den kan komme ind. Sognepræsten har traditionen tro sørget for, at hullet i døren ikke bliver lukket, han tør ikke andet ...

Den fortsætter videre til Randers, hvor den vender inde i de baggårde, der ikke eksisterer mere, den fortsætter til Viborg – og i samme sekund den når Helligbjerget, er den tilbage i Sekshøje ved Ginnerup.

Du står dig bedst ved at lægge en godbid ud til den, under inden omstændigheder skal du lægge den hindringer i vejen – så vil det gå dig ilde.

Præsten fra Vejlbj

Udødeliggjort af St. St. Blicher i verdens første kriminalnovelle.

Blichers novelle er fra 1829, men virkelighedens præst fra Vejlbj blev henrettet i 1626 på Tinghøj (ligger lidt inde på en mark øst for Kolind).

Forinden havde han siddet fængslet på Kalø, hvor han under et såkaldt pinligt forhør tilstod alle tænkelige forbrydelser, bl.a. at han stod i ledtog djævelen.

Han blev ført til Tinghøj, hvor skarpretteren (vist nok fra Århus) forestod halshugningen.

Ved samme lejlighed blev en 17-årig kvinde også halshugget, hun var dømt for at have øvet trolddom ... Af samme årsag turde skarpretteren og hans medhjælper ikke røre ved liget, og hendes mor måtte derpå anbringe datterens krop og hoved i kisten.

Jeg har for længe siden læst en del om den virkelige præst i Vejlbj, men jeg har pt. ikke en litteraturliste ved hånden.

For nogle år siden fik jeg overtalt kommunen til at anbringe en informationstavle ud for Tinghøj; de vejfarende kan nu lade sig orientere om de der stedfundne begivenheder.

Blicher beskriver et sted sin rejse fra Grenå til Randers, den må uden al tvivl være gået gennem Nimtofte. Han skriver noget i retning af, at ”egnen forekommer fattig og lidet frugtbar, der er langt mellem lysene fra de små huse, der ligger langt fra alfarvej”.

De spanske soldater 1808

De havde en garnison i Randers og en forlægning i Ebeltoft, nogle var stationeret nær Jernhatten.

Soldaterne hverken plyndrede eller voldtog kvinderne, det sidste var ikke nødvendigt, kvinderne kastede sig over de flotte fyre, der var iført fine uniformer og brugte ”velduftende vande”, de var fremmedartede – og spændende. De lokale bønderkarle, der havde koklatter i kasketten og stank af grisemøg, var ikke nær så interessante ...

Spaniolernes kortvarige besøg blev dog minderigt; ni måneder senere steg fødselstallet mærkbart. De nyfødte havde brune øjne og sort hår ...

Enkelte soldater etablerede varige forhold og vendte efter endt soldatertjeneste tilbage til egnen. Et konkret eksempel, dog ikke fra Djursland, er fhv. udenrigsminister Uffe Ellemann Jensen, hans tip-tip osv. oldefar var en spansk soldat, der vendte tilbage til kæresten på Fyn og giftede sig med hende. (Det hævdes, at Ellemanns spanske glød - og heftige temperament - er nedarvet fra den spanske forfader)

Før i tiden var der adskillige – der med brune øjne og sort hår – bramfrit betegnedes som ”spaniolere”.

Kilder og kontaktpersoner

- Brita Flou, Børge Kjær m.fl. KOLINDSUND – et stykke Djursland fortæller danmarkshistorie ...
Udgivet i 1980
- Knud Bødker Messerschmitt på startbanen: da tyskerne byggede Tirstrup flyveplads - og
hvad derpå fulgte -.Eget forlag 1985
(Jeg læste bogen for snart 30 år siden og husker den som et udmærket skrift)
- R. Broby Johansen Med Broby i Midt- og Østjylland.
Forlaget Hamlet 1980.
- Peter la Cour Johs. F. la Cour og hans livsværk.
(barnebarn af Johs. F. la Cour, grundlægger af Pindstrup Mosebrug m.m.)
- Diverse turistguider Af mange gode grunde har Djursland turisternes bevågenhed, og egnens
attraktioner er fint beskrevet i diverse turistguider.
Gennem adskillige år har jeg haft turisme som et bierhverv, og i den forløbne
periode er der dukket mange nye attraktioner op.
Jeg finder det værd at fremhæve **Skandinavisk Dyrepark**.
Parken drives professionelt af agronom Frank Vigh-Larsen, det er ikke en
zoologisk have i traditionel forstand, dyrene går frit, ingen eksotiske dyr,
men alene dyr, som vi kender - og har kendt - i Skandinavien.
- Verner B. Isen Porskær stendysse – dansk geometrisk astronomi for 5000 år siden.
- ”Velkommen til Nimtofte” Udgivet af Midtdjurs Kommune og Djurslands Turistforening. Ca. 1995.
Ikke en turistbrochure i traditionel forstand, men en lille samling
informativt artikler skrevet af lokale ildsjæle om Kolindsund, fugleliv m.m.
- I general Ryes spor Udgivet af Århus Amt, Natur og Miljø, 1993
- Kristian Jakobsen m.fl. Janus la Cour, Århus Kunstforening af 1847. Udgivet i 1969.
- Knud Peder Jensen LYS LANGS KYSTEN. Hovedland 2009.
Et fint værk om danske fyrtårne.
Bemærk: Bogen er fra 2009, og vedr. Sletterhage fyr er der efterfølgende
sket ændringer i ejerfoldene, og den i bogen omtalte tvist er for længst bilagt
- Kristian Kristensen Mystikkens Danmark. Det ny Lademann A/S, 1990.
Kap. 21: Den sorte hunds meriter
Kap. 19: Et plagiat på Præsten i Vejlbj?
Kap. 18: De gamle molboers stenkalendar (Porskær stendysse v. Knebel).
- Karl Mejnecke Den sorte hund. Sagn og overtro på Djursland, i Randers og Viborg.
Limosa 1983.
- Forlaget ”Kæphesten”
i Nimtofte Nimtofte ”Almue” Bibliotek 1839 – 1989.
(Et fint velgennearbejdet skrift tilvejebragt af lokale ildsjæle).

Kirkerne på Djursland	Århus Amt (2. oplag 1994) Et lille enkelt og fordringsløst skrift, der bringer en kort og klar præsentation af egnens kirker. Derudover er kirkerne fint beskrevet i en række fagbøger.
Midtdjurs Kommune - noget om de første 50 år	Udgivet af Midtdjurs Kommune, ca. 1995 (Midtdjurs Kommune er i dag en del af Syddjurs Kommune)
Politikens Danmarkshistorie	Bd. 2. Normannertiden
Skov- og Naturstyrelsen	Bevar din arv. C.E.C. Gads forlag. 1987.
Slotte og herregårde	Faglitteraturen er righoldig på fine beskrivelser. Jeg vil dog fremhæve "Østjyske Herregårde" udgivet af Århus Amt.
Stenalderen	Udgivet af Turistforeningen for Danmark, årbog 1959. Pg. 118 -121 fin beskrivelse vedr. Randers Amt.
Turistforeningen for Danmark: samme samme samme	Djursland og Mols, I del, Aarbog 1945 Jylland, Årbog 1955. II del, Aarbog 1946 Jylland, Årbog 1955
Turistårbogen 1967:	Mols. Udgivet af en række turistforeninger i samarbejde med Danmarks Turistråd. En fin bog med en række velkvalificerede artikler om Molslandet.
Peter Tudvad	Kierkegaards Jyllandsrejse, Politikens Forlag, 2006
Jakob Vedsted	Jakob Vedsted er museumsleder og har et flot forfatterskab bag sig omkring Ebeltoft, han har skrevet eller medvirket ved bl.a. følgende udgivelser: Syv herregårde: udvalgte historier fra herregårdene i Nationalpark Mols Bjerge. Museum Østjylland 2011. Turismens Ebeltoft og Mols i 100 år. Udgivet af Turistforeningen for Ebeltoft og Mols i samarbejde med Ebeltoft museum. 2006. Det gamle rådhus i Ebeltoft. Udgivet af Ebeltoft Museum. 1989. Fra det nu forsvundne Ebeltoft, Mols og sydlige Djursland : billeder med uddybende tekst, der beskriver lokaliteter, der er forandrede eller ikke længere eksisterer i Ebeltoft. Aschehoug 2003.
sammen med Knud Chr. Jensen	Ebeltoft: købstadsliv i 700 år Udgivet af Ebeltoft Kommune i samarbejde med Ebeltoft Museum 2001. Ebeltoft – en søkøbstad. Udgivet af Ebeltoft Museum 1994.
Håndværkertraditioner i Østjylland.	Århus Amt. Erhvervsafdelingen 1998.
Julemærker i Rønde	Lions Club Rønde har siden 1992 udgivet årets Rønde Julemærke. Af historisk interessante motiver kan jeg nævne følgende: Hovedbygningen på Kalø Gods, Karlsladen, Thyrahytten, Jagtslottet arbejderbolig ved Kalø Slotsruin, Kalø Slotskro, Møllerup Gods, Følle Købmandsgård, Kong Hans' lade i Feldballe.

Kontaktpersoner

Rønde Egnarkiv v/ fhv. skoleinspektør John Petersen, Lillerupvej 16, 8410 Rønde. Tlf. 86371105.

E-mail: vicepetersen@gmail.com

Han har beskæftiget sig med bl.a. arkæologiske udgravninger på Røndeegnen, medforfatter til en bog om Rønde Hovedgade og er leder af Rønde Egnarkiv.

Advokat og lektor emeritus, Jens Erik Mehlsen, Marienhoffvej 16, 8550 Ryomgård. Tlf. 28251100

Hjemmesider:

ryomgaardhistoriskeblade.com

lokalarkivmidtdjursland.dk

E-mail: jenseriks@gmail.com

Han har skrevet en række artikler og bøger om lokalhistorie, bl.a.:

Rundt om Ryom, 1992

Ryomgård – et tilbageblik, 1985

Vedr. Følle Købmandsgård og Følle by:

Fhv. grosserer Poul Henning Reiths, Bygaden 1 A, Følle, 8410 Rønde, tlf. 60454700

E-mail: phreiths@gmail.com

PH har et indgående kendskab til historien om Følle Købmandsgård, som han har ejet i en årrække og til Følle by, hvor han har boet i en menneskealder.

I sager som denne træffes jeg bedst privat:

Knud Simonsen, Solbakken 29, Ugelbølle, 8410 Rønde. Tlf. 86372230 – 20744699. E-mail: knud.simonsen@djurshytteby.dk.

www.knudsimonsen.dk